

Arkadaşım Ağaç

Bir ağaçla arkadaş olunabilir mi? Bizce, evet. Arkadaşlar, birbirlerini çok iyi tanırlar. Siz de ağaçları daha yakından tanımak ister misiniz?

Ağaçlar, yaşamları boyunca büyümeyi sürdüren odunsu bitkilerdir. Ağaçların biçimleri, büyüklükleri ve yaşam süreleri, türden türe büyük değişkenlik gösterir. Yeryüzünde, narin süs ağaçlarından, dev sekoyalara kadar, 20.000'den fazla ağaç türü olduğu biliniyor.

Dünyanın en yaşlı ağacı, California'da (ABD) bulunan yaklaşık 4700 yaşındaki bir çam ağacı. Dünyanın en uzun boylu

ağacıysa, yine ABD'de bulunan, yaklaşık 112 metre boyundaki bir dev sekoya ağacı. Ağaç türlerinin en çeşitli olduğu yerler, tropikal yağmur ormanlarıdır. Ülkemizde de çok sayıda ağaç türü vardır.

Ağaçların biçimleri ve büyüklükleri birbirinden ne kadar farklı olursa olsun, hepsi de iki bitki grubundan birine aittirler: Açıktohumlular ya da kapalıtohumlular. Kapalıtohumlu bitkiler, tohumu koruyucu bir tabakayla kaplı, çiçekli bitkilerdir. Bilinen

bitki türlerinin % 90'ı kapalıtohumludur. Açıktohumlu bitkilerse, koruyucu bir tabakayla kaplanmamış tohumlar üreten ağaçlar ve çalılardır. Bunlar çiçek açmazlar. Çiçek açmayan ağaçların en bilinenleri, servi, çam, ladin, ginko gibi ağaçlardır.

“Ağaçları Gözlemliyorum”

Ağaçları tanımak, doğadaki öteki canlıların birçoğunu tanımaktan çok daha kolay olabilir. Çünkü, ağaçlar, kuşlar, memeliler ya da böcekler gibi yer değiştirmezler. Bu sayede onları doyasıya inceleyebilirsiniz. Bunun yanı sıra, ağaçlar, uzun yaşayan canlılardır. Bazıları yüzlerce yıl yaşar. Ağaçların yıllar boyunca gelişimlerini izlemek de güzeldir.

Ağaçları tanımayan birine, uzaktan bakıldığında birçoğu birbirine benziyormuş gibi gelir. Ancak, ağaçların dünyasına bir kez girdikten sonra, her birinin ne kadar farklı ve ne kadar ilginç olduğunu fark edeceksiniz. Farklı ağaç türleri, farklı ortamlara uyum sağlamıştır. Ağaçların farklı özelliklerini keşfetmek, kabuklarını, yapraklarını, çiçeklerini ve meyvelerini incelemek, onların dünyasını keşfetmek çok zevklidir.

Farklı Ağaç Türlerini Nasıl Tanırız?

Bir ağacı tanımanın çeşitli yolları var. Ağacın uzaktan görünümü, genellikle onu tanımak için bir ipucu verse de, bazen yetersiz kalır. Öncelikle, ağacınızın iğne yapraklı mı yoksa geniş yapraklı mı olduğuna dikkat edin. Yapraklarının biçimini, rengini ve dalların üzerinde düzenleniş biçimini inceleyin. Bunu yaparken dikkatli olmak gerekir, çünkü bazı ağaçların yaprakları birbirine çok benzer. Örneğin, bazı meyve ağaçlarının yaprakları gibi. Ağacın gövdesinin rengi ve dokusu, varsa meyveleri, çiçekleri ya da tomurcukları da ağaçları tanımamıza yardımcı olur.

Ağaçları tanımanın belki de ilk adımı, bütün ağaç türlerinin, onları öteki türlerden ayıran özelliklerinin olduğunu bilmektir. Ağaç türleriyle ilgili bilgi almak için ansiklopedilerden, rehber kitaplardan, İnternet'teki kaynaklardan araştırma yapabilirsiniz. Ağaçları tanımak için, Bilim Çocuk “Ağaçlar” kartlarından da yararlanabilirsiniz. Bu kartlardaki ağaç türlerinin birçoğu, ülkemizde doğal olarak yetişiyor. Ağaçlarla ilgili gözlemlerinizi, “Gözlem Defterinizden” köşemize göndermeyi unutmayın.

Yapraklar

Bir ağacı tanımak için en önemli ipucu, yapraklarının biçimidir. Ağacınız iğne yapraklı mı yoksa geniş yapraklı mı? Yaprakları küçük mü yoksa büyük mü? Yapraklarının biçimi neye benziyor? Kenarları tırtıklı mı?

kayın

erguvan

akasya

Uzaktan Görünüm

Bir ağacın uzaktan görünümü de onu tanımamıza yardımcı olur. Kimi ağaçlarıysa, sadece uzaktan nasıl göründüklerine bakarak tanıyabilirsiniz. Örneğin, fıstık çamı gibi bazı ağaçların biçimleri çok kendine özgüdür.

aksöğüt

badem

okaliptüs

Gövde

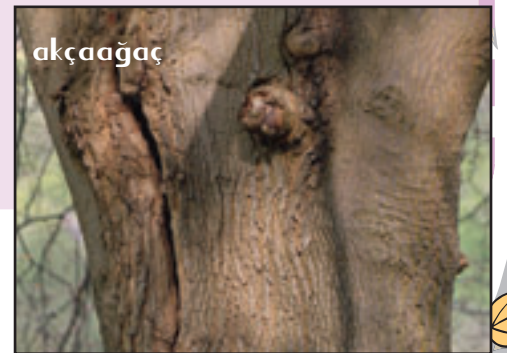
Her ağacın gövde rengi ve gövdesinin dokusu kendine özgüdür: kimi koyu kahverengidir, kimi beyazımsı; kiminin rengi kızıla çalar kiminin kalın bir kabuğu bulunur, kiminde çatlaklar vardır, kimiye pürüzsüzdür.

sarıçam

kavak

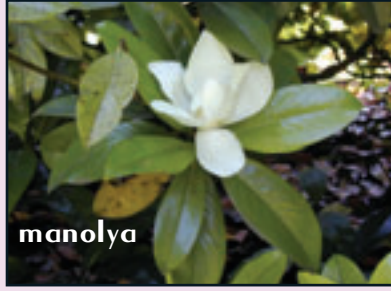
akçağaç

Çiçek

Ağaçlar, üzerlerinde çiçek varsa çiçeklerinin özelliklerine göre de tanınabilirler. Çünkü, her ağacın çiçeğinin boyu, rengi, biçimi ve kokusu birbirinden farklıdır. Ancak, bazı ağaçlar her yıl çiçek açmaz. Bazılarınınsa çiçeği yoktur.

badem

manolya

zeytin

Tohum ve Meyve

Bütün ağaçların tohumları vardır. Hepsisi de birbirinden farklıdır. Tohumlarının ve meyvelerinin özellikleri de ağaçların birbirinden ayırdedilmesine yardımcı olur.

huş

fıstık çamı

atkestanesi

Kış Tomurcukları

Geniş yapraklı ağaçların birçoğu kışın yapraklarını döker; ancak onları "kış tomurcukları"na bakarak da tanıyabiliriz. Bunlar, gelecek yıl açacak çiçeklerin ya da yaprakların sürgünlerini taşır. Tıpkı yapraklar gibi, ağaçların tomurcukları da birbirlerinden farklıdır.

meşe

çınar

dişbudak

Arkadaşım Ağacı Tanıyorum

Ağacımla tanıştığım gün,

Ağacınız uzaktan nasıl görünüyor? Buraya, ağacınızın bir resmini yapın ya da bir fotoğrafını yapıştırın.

Ağacımın Yaprakları

Ağacınız iğne yapraklı mı yoksa geniş yapraklı mı?

Ağacınızın yaprakları dalların üzerinde nasıl dizilmiş? Buraya, ağacınızın yapraklarını çizin.

Ağacımın Gövdesi

Buraya, ağacınızın gövdesinin izini çıkarın. Bunun için kağıdı ağacın gövdesine yaslayın ve bir pastel boyayı kağıdın üzerinde çok bastırmadan gezdirin.

Ağacım Hangi Türden?

Ağacınızla ilgili araştırma yapın. Gözlemlediğiniz özelliklerini, bulduğunuz kaynaklardaki ağaç türleriyle karşılaştırın. Ağacınızın hangi türden olduğunu bulun ve buraya yazın.

Benim ağacım bir

(Bu sayfayı, fotokopiyle çoğaltarak kullanabilirsiniz.)